

mítl. Ale proč? Ve věci § 567, pokud jde o plnou příčetnost zůstavitelčinu »scud dovolací nemá příčiny, by se uchyloval od právního názoru soudu odvolacího...«

»Leč poslední pořizení není přes to platno proto, že nebylo učiněno ústně před soudem« (nebo před notářem § 70 notářského řádu, nález č. 5414 sb. rozh. n. s.).

Na tuto poslední argumentaci nejv. soudu předem jsem odpověděl v první části své úvahy. A myslím, že je zbytečno podrobně se zabývat odůvodněním, založeným na »logické samozřejmosti«, na argumentu, že je-li třeba u osob částečně zbavených svéprávnosti formy veřejné, jest jí tím spíše třeba u osob zbavených svéprávnosti úplně. Spíše je zajímavý souhlas s omylem I. a II. stolice.

*

Poznámka literární.

V Právniku r. 1918 napsal prof. Krčmář úvahu »K dědickému právu třetí novelly a řádu o zbavení svéprávnosti«. Tam uvažuje autor o poměru řádu o zbavení svéprávnosti k zachovaným ustanovením §§ 566, 567 obč. zák. Z jeho výkladu plyne, že není identity mezi pojmem »šílenosti a zuřivosti« na jedné, duševní choroby na druhé straně a právě tak že není totéž »slabomyslnost« a »blbost«.

Pojmy řádu o zbav. svéprávnosti jsou snad poněkud odlišné od pojmů občanského zákona. Zahrnují osoby, které by nebylo možno nazvat šílenými, zuřivými, blbými. Ale praví-li se, že lidé úplně zbavení svéprávnosti pro duševní chorobu nebo pro slabomyslnost rovnají se dětem do sedmi let, musíme mít za to, že stejný důsledek poji se ke stejnému skutkovému základu, t. j. že kdo byl úplně zbaven svéprávnosti, má právní postavení dřívějších »šílených, zuřivých, blbých«, jimž byl zřízen opatrovník, a že tedy úplné zbavení svéprávnosti nastane tehdy, je-li tu skutkový základ, jaký by byl dříve vedl k ustanovení opatrovníka pro duševní chorobu. To ostatně plyne zřejmě z §§ 3, 68 řádu o zbavení svéprávnosti.

Ale tím není řečeno, jak správně učí Krčmář, že ten, kdo jest částečně zbaven svéprávnosti pro choromyslnost nebo slabomyslnost, naprosto by se vymykal § 566, kdyby k formálnímu aktu zbavení svéprávnosti bylo nedošlo. Neboť skutečně: protikladem stavu § 566 jest »volle Besonnenheit« § 565. Je-li tu při osobě částečně zbavené svéprávnosti tento stav — má právě rozhodovatí soudce, před nímž se činí ústní poslední pořizení podle § 4 ř. o zbav. svépr.

Z mé dedukce v I. části této úvahy plyne, že nesouhlasím s názorem, který vyslovuje Tlamič ve stati »K novému řádu o zbavení svéprávnosti« (Právnik 1917 str. 262), jakoby § 567 naprosto neplatil pro osoby úplně zbavené svéprávnosti — proto, že dle slovního znění § 3 ř. o zbav. svépr. kladou se tyto osoby na roveň osobám mladším sedmi let, tedy osobám naprosto nezpůsobilým k činům právním. Je sice trochu podivná zákonodárná technika řádu o zbav. svépr. Ale jasné jest, že zachování § 567 netýče se jen choromyslných a slabomyslných osob, které formálně nebyly zbaveny svéprávnosti, že naopak platí i když se tak stalo. Neboť zbavení svéprávnosti (úplné) vstoupilo na místo dřívějšího opa-

trovnictví (zrušen § 273) a nechťelo zajisté jíti v omezení způsobilosti k právním činům dále než uvalení opatrovnictví podle práva starého. Že pak i pro toho, kdo byl podle starého práva dán pod opatrovnictví pro choromyslnost nebo slabomyslnost platil § 567, jest tuším nesporné. (Viz Krasnopolski-Kafka »Öst. Erbrecht« 1914, str. 50.)

Co soudil prof. Heveroch o »lucidum intervalum«, lze se dočísti na př. v »Právniku« z r. 1917 na str. 598—599. Myslím, že by souhlasil s tím, co jsem uvedl v této své úvaze.

Dr. Karel Motlík:

Nové zákony — nové otázky.

Začneme věci, v tomto časopise již probíranou. Zákonem směnečným. Je vskutku tak jasným, jak vypadá?

Srovnejme jen text nový — § 102 odst. 2. »zmocnění k podpisu směnky musí býti dáno písemně s podpisem zmocnitele« — a text starý (zák. z 19. VI. 1872 č. 99 ř. z.) — »... eignen sich zur Geltendmachung nur dann... wenn ausserdem die... Vollmacht beigebracht wird...«

Tedy dříve bylo předepsáno, že při uplatňování směnečného nároku je připojení plné moci podmínkou —, dnešní znění onen požadavek vypouští — naopak — zařazuje opět novum, že při »nedostatku« plné moci ručí směnečně zmocněnec.

Onen »nedostatek« jest pojem náramně široký. Může to být právě tak formální nejasnost neb neúplnost plné moci — jako — že plná moc schází event. vůbec.

Ale i tak snad by se zdálo všechno v pořádku. Temné místo vystupuje však v tomto případě.

Je možno zmocnění k podpisu určitého druhu směnek jednou listinou?

Na př. při úvěru do určité výše omezeném, asi takového znění: B. ručí za kontokorrentní úvěr A-ův až do výše 15.000 Kč A-ovi bankovním domem X povolený a v této své vlastnosti zmocňuje C. k podpisu veškerých směnek, jež by z tohoto poměru kontokorrentního ku krytí vyčerpané výše úvěrové až do shora uvedené hranice byly vydány, ať již jako směnky nové, neb jako směnky prolongační.

Text zákona zdá se nasvědčovat, že podobná věc jde. Protože musela-li dříve býti plná moc připojena, tedy putovati se směnkou, musela být nutně speciální. Nyní ale může plná moc klidně býti na místě jednom, směnka jinde — nemusí býti současně předkládány, — nemusí tedy býti plná moc speciální. Dobře. Postup takový jest velmi nebezpečný. Ale — kdyby byl stanoven dříve, kdy podpis plnou mocí byl v každém případě pouhou fakultativní — bylo celkem vše v pořádku. Chceš-li ze dvou způsobů použití toho méně bezpečného — jest to tvoji věcí. Ale nyní — kdy právě tam, kde by měla místo zvýšená opatrnost — u lidí, kteří psati neumějí — (a máme jich — hlavně v starší generaci dosti) jest podpis plnomocníkem n u c e n ý. A právě takoví lidé mohou na podpis komulativní plné moci nejlépe doplatiti.

A právě tito lidé budou podepisovati takové plné moci před notářem. V pevném domnění, že »když je to u notáře, je jistě všechno v pořádku«.

Samozřejmě, nebude-li potom »všechno v pořádku« — — —?

Jiný zákon — Z 15. VI. 1927 č. 76. sb.

Uváděcí ustanovení čl. IV. praví určitě: »Účinnosti pozbyvají . . . ustanovení o vypočítávání nejmenší hodnoty nemovitosti . . . pro účely poplatkové« — a v důvěře ve svoji znalost dodává: »a to . . .« a vyjmenovává řadu norem, někdy úctyhodného stáří. Dle dův. 210. a Rozp. výb. 376. upravuje se prý výpočet nejmenší hodnoty jednotně a znovu v čl. XIV.

Ovšem — pro domy jen »prý«. Nenajdete tam žádných pozitivních směrnic — jen negativní: »z vládní osnovy vypuštěny byly totiž odst. 2.—5., týkající se nejmenší hodnoty domů podrobených dani činžovní pro účely poplatkové, poněvadž není dosavadní činže výsledkem volné soutěže . . . Jsou příliš nestejněměrné a nemohou tvořiti podkladu pro zjištění jednotného násobku hrubého výnosu činžovního.

Skutečně »nemohou«? Ba mohou! Protože není zrušen § 12. zákona č. 337/21, který praví: »Při staveních nebudiž brána zpravidla za základ daně z obohacení a poplatku nemovitostního cena vyšší, nežli která převyšuje cenu výnosovou o polovici.

Za cenu výnosovou považuje se 25teronásobek činžovního výnosu (činžovní hodnoty . . .), z něhož se vyměřuje daň činžovní po odečtení státní daně činžovní a přírůžek veřejných, na ni připadajících.«

Pravda. Platí jen pro daň z obohacení! Ale který převod nemůže již a priori zkoumán být s hlediska »daně z obohacení«? A jak bude vypadati výpočet, vhodný svého času pro »upravený čistý výnos« po odečtení 12¹/₄% daně — při nynějším, fakticky hrubém výnosu po odečtení pouze 8% daně?

Bylo mně řečeno, že v instrukčních příručkách pro berní úředníky jest skutečně uváděno, že nadále neexistují pravidla pro výpočet »berní hodnoty« činžovních domů. To by bylo ovšem nedopatření, zvláště když úředníkům poplatkovým (i v nejnižší instanci) je dobře známo, že ustanovení to platí dosud — ba dokonce dělá jim dosti těžkou hlavu, protože bude v budoucnu velmi nesnadno přimět stranu k doznání tak vysoké honoty, jaká by dle starého způsobu výpočtu z nových základů resultovala.

Do třetice všeho dobrého — zákon katastrální. (177/27.)

Nehledme k zvláštní terminologii »držitel« (§ 16: Do pozemkového katastru budiž zapsáno jméno řádného držitele pozemku . . . Je-li vlastníkem knihovním děl nebo prostorů pod zemským povrchem . . . někdo jiný než držitel příslušného pozemku . . .). Není to jen náhodné, protože říká § 42 odst. 4.: »Liší-li se knihovní vlastník aneb jeho jméno od řádného držitele neb jeho jména . . . poznamená se v pozemkovém katastru i jméno knihovního vlastníka . . .«

Ale všimněme si jiné věci: § 14 odst. 3. praví: Rozdělení pozemku na stavební skupiny neb na jednotlivá stavební místa vyznačí se v pozemkovém kata-

stru až po povolení tohoto rozdělení příslušným stavebním úřadem.

A — pokud vím, praxe je tato:

Rozdělujte jakýkoliv pozemek, třeba na několikahektarové kusy — bude vám vrácena knihovní žádost s tím, abyste doplnil plánek potvrzením, zda se jedná o »místa stavební«, či ne. Tedy vždy toto vyjádření, alespoň negativní. Braňte se tím, že nejde vůbec o stavební místo, že ze smlouvy nic takového není zřejmo, naopak, že jde jen na př. o úpravu hranic — není »až do vydání prováděcího nařízení« nic platno. Oni si to tak vykládají. Protože prý »stavební místo« je také »species nova«. Stavební parcela to není. A co je to, je vůbec záhadou, jako snad je záhadou, kam se ta »stavební místa« budou zapisovat. § 21., jednající o »Druzích pozemků« totiž vůbec opět »stavební místa« nezná, mluvě o »zastavěných plochách a nádvořích«.

Ale jak se postavit k tomu, když A. kupuje na př. díl pozemku, na němž — alespoň v dohledné době jistě stavět nehodlá, nikde v celé smlouvě jej ani stavebním místem nepojmenuje (na př. na zahradu) — a najednou u stavebního úřadu dostane razítko s podpisy, že ona parcela stavebním místem jest! To je prý právě účel, proč se vyžaduje ve všech případech vyjádření stavebního úřadu. Tedy dochází k něčemu, co zákon jistě nepraví. Protože zákon mluví o »povolení« stavebního úřadu — povolení předpokládá, že o ně někdo žádá. Ale zde právě nikdo nežádá, nepřeje si toho, a označení to se zkrátka stane.

A má toto označení jedno čertovo kopýtko: Totiž zákon č. 43/28 — (stavební ruch), který praví v § 3.: »Z těchto pozemků vyvlastňovati jest především příhodné pozemky k účelům stavebním parcelované . . . Pozemky soukromé, vyjímajíc příhodné pozemky parcelované, mohou býti vyvlastněny jen, není-li v obci jiných pozemků způsobilých k zastavění.« (Tedy státních a obecních.) Může se tedy státi, že onen vlastník pozemku, o němž jsem shora mluvil, bude překvapen najednou »bleskovým« vyvlastněním dle citovaného zákona.

Při tom budou marné jeho námitky:

že pozemek ten nemá býti vyvlastňován, pokud jsou v obci příhodné zastavitelské pozemky jiné — neboť onen pozemek uznán byl za místo stavební (event. blok stavebních míst), což prý jej dostatečně charakterisuje jako »k účelům stavebním parcelovaný« — nemůže se dokonce vyhnouti vyvlastnění ani tím, že by vyvlastňovateli opatřil pozemek náhradní, — jest zkrátka bezmocný, byť i byla v obci řada pozemků obecních, k zastavění mnohem způsobilejších, byť i se mu vyvlastněním výměry, již zákon připouští — pokazil celý zbytek zahrady — neboť zahrada jeho založena byla teprve letos neb vloni — není tudíž zákonně kvalifikovanou »zahradou se vzrostlými stromy« — a na cenu zvláštní obliby se nehledí — — —

Postup. kat. měř. úřadů, pokud se drží praxe shora uváděné, že při každém rozdělení nemovitosti třeba jest vyjádření stavebního úřadu, byť i jen negativního, není odůvodněn zákonem. Jest prý však nařízen »shora«.

Bylo by tedy nejvýš na čase, aby alespoň ono »prováděcí nařízení« řeklo jasně a srozumitelně, že označení pozemku za místo stavební může se státi jen na žádost strany, ne bez její vůle, anebo dokonce proti její

vůli, v jiných případech však že vyjádření stavebního úřadu není vůbec třeba.

Nebo snad — bude zapotřebí judikatury?

Vzhledem k onomu nařízení »shora« obávám se, že ano. Obávám se, že ono ustanovení o »stavebních místech« je vůbec něčím trochu záludným. Už jen proto, že povstává jím species nová, nepotřebná, — jak jsem již shora uvedl — ani pro katastrální měř. úřady (ty přece vykazují pouze »zastavěné plochy a nádvoří«) ani pro knihy pozemkové (stavební parcely).

Cui prodest? Má-li se tímto způsobem nenápadně tvořiti reserva pro účely vyvlastňovací — bylo by snad lépe nestydat se a říci to přímo již v zákoně!

Dr. Karel Mo li :

Evidence a revise.

Nejprve ono vl. nařízení z 9. IV. 1926 č. 50 sb.

Necháme-li docela stranou theorii — zbývá prakticky takový divný pocit. Proč musí být u soudu evidence posledních pořízení, uložených u notáře — když mohou — beze vší evidence — ležeti poslední pořízení u advokátů, obecních úřadů a soukromníků —?

Je snad notář tak nespolehlivý a zapomětlivý individuuum, že je nutno postavití jej pod tuto kuratelu? —

Protože — kdyby měla evidence nabýti skutečně významu — pak by bylo nutno, aby byla všeobecná.

Jak ale vypadá věc tak, když někdo chce dáti do úschovy soukromé poslední pořízení s výslovným přáním, aby bylo drženo v tajnosti? Notář je — dle mého názoru — povinen sdělití mu, že takové poslední pořízení musí být vedeno v evidenci soudem, že budou periodické dotazy, Strana se ovšem toho zděsí — a notáři nezbyde, než říci, že, chce-li se strana takovým dotazům vyhnouti, — nezbyvá jí nic jiného, než »uložití« poslední pořízení u nějakého pana X. Y.

Onen strach před »šetrnými nenápadnými« dotazy je totiž více než odůvodněn. Při jedné příležitosti, o níž se nechci šířiti, byl podniknut podobný »nenápadný« dotaz. A výsledek? Celá ulice byla přesvědčena, že když se tak tajemně na A vyptává »tajný« — bude nejdéle do týdne v ulici o sensační zatčení víc.

Pokud je mně známo, uvítaly soudy ono »ulehčení agendy« s »velkým jásosem«. Také tam se — ovšem jen neúředně — přemýšlí, proč asi se tak stalo.

Prakticky znamená to tolik, že během nějaké doby nebude u notáře v úschově ani jedno poslední pořízení.

Což je konečně — také výsledek!

*

Vůbec ta nešťastná poslední pořízení!

Zmocněnec ministerstva spravedlnosti vytýká, že prohlašují-li notáři jako soudní komisaři uzavřená písemná poslední pořízení, nesrovnává se to se zákonem.

A cituje dokonce rozhodnutí z r. 1893.

Poněvadž v Manzovi je toto rozhodnutí u § 41 n. p. — dovoluji si citovati konec tohoto paragrafu: »Nur wenn der Inhalt durch die Kundmachung bei dem Gerichte nicht zeitlich genug bekannt werden könnte, ist auch der Gerichtsabgeordnete

berechtigt diese Urkunden sogleich selbst zu eröffnen und kund zu machen.«

Tak asi nemá revisní orgán přec jen tak zcela pravdu ve svém výkladu zákona.

Ano — snad za starých časů, kdy nebyla u většiny soudů jednoduchá frekvence, kdy nebylo ani »dnů pro strany« v nesporných odděleních, kdy se nestávalo, že i v takový den pro stranu nemělo oddělení referenta, protože sedí zrovna v senátu nebo v porotě... ano tehdy snad bylo toto ustanovení výjimečným.

Ale dnes...?

»Zeitlich genug — znamená nesporně alespoň tak včas, aby se mohly provésti ještě event. zůstavitelovy příkazy o pohřbu. (Sám jsem viděl poslední vůli, v níž dědictví bylo podmíněno tím, že zůstavitel bude převezen a pochován v hrobu svého otce — a nebýt poslední vůle otevřena v poslední chvíli, byl by zůstavitel pohřben ohněm — a tím ovšem dědic bez své viny o dědictví připraven.)

A toho — mohu říci bez nadsázky — se dnes prohlášením posl. pořízení u soudu nedosáhne.

A i tehdy, není-li striktních ustanovení o pohřbu, jejichž nedodržení mělo by závažné následky právní — (ale a priori se to vyloučit nikdy nedá) — bude v nejpříznivějším případě průběh prohlášení posledního pořízení ten, že: referent datuje dneškem prohlašovací protokol. Nezavře-li poté spis do šuplíku — jde spis do oddělení kancelářského, tam čeká, až dojde na řadu k pouti do písařny. Tam leží, až bude opsán. Vráť se do kancelářského oddělení, kde počká trpělivě na »mundum« — a pak teprve snad — dojde k soudnímu komisaři, který z něho vydá dědicům opisy.

Tato procedura trvá tak od čtyř do osmi neděl.

A přece v zákoně nestojí: »kdyby se nemohlo prohlášení státi včas« — nýbrž »kdyby obsah nemohl včas vyjítí v známost« — tedy — docela logicky, nespátřuje se zde nejdůležitější význam v datu prohlašovacího protokolu — nýbrž v onom »vejítí ve známost«.

Proto má prohlašování uzavřených písemných pořízení notářem podklad zákonný, třeba by byl revisní orgán mínění opačného. Fakt je, že ony poměry existují. Nemohou za ně ovšem soudy — je to snad vis maior — ale je-li pro takový případ ustanovení zákonné, není možno správné použití jeho vytýkatí.

V praxi by se snad doporučovalo k poslední větě prohlašovacího protokolu »Poslední pořízení bylo prohlášeno« dodatí »dle ustanovení § 41 pat. o říz. nesp. in fine«.

A vůbec k těm výtkám revisních orgánů:

Notář, jako soudní komisař má postavení »pomocného soudce«. Jako takový jest také patrně revisním orgánem ministerstva spravedlnosti revidován a posuzován.

Jenže... Já sám pamatuji v místě již několik takových revisí, ale »revisní orgán« jsem ještě neviděl. Jistě že revidoval zároveň činnost všech místních »notářů, jako soudních komisařů« — ale podívat se na ně nešel.

A přece — když revise, tak revise!

Může se na př. státi, že revisní orgán zjistí, že do rejstříku 1928 přenesena jest řada spisů 1925, 1926 a 1927 — dosud nevyřízených. A rozpře se tento dialog: